

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Lasten ja nuorten kuulemiset kansainvälisyydestä syksyllä 2025

Sisällysluettelo

1. TAUSTAA.....	3
2. TOTEUTUS.....	3
3. HUOMIOITA KANSAINVÄLISYYDESTÄ, KIELISTÄ JA KULTTUUREISTA	4
4. TULEVAISUUDENKUVIA	7
5. POHDINTAA KANSAINVÄLISYYDESTÄ.....	11
6. PALAUTE JA KOKEMUKSET KUULEMISISTA	15
LIITE: MENTIMETER-TYÖKALUN KYSYMYKSET.....	15

1. Taustaa

Lapsilla ja nuorilla on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua heitä koskevien asioiden käsittelyyn ja heitä koskevaan päätöksentekoon. Haluamme myös Opetushallituksessa vahvistaa lasten ja nuorten kuulemista. Esimerkiksi tekoälysuosituksia laadittaessa toteutettiin lasten ja nuorten kuulemisia kollegoidemme Paula Tyrväisen ja Elina Piskosen toteuttamina. Heiltä saimme sytykkeen ja arvokasta asiantuntijatukea kansainvälisyyttä koskevien kuulemisten toteuttamiseen syksyllä 2025. Myös muutamat kansainvälisyyden kehittämishankkeet, joissa nuorten ääntä kuunnellaan, olivat inspiraation lähteenä. Näistä voisi mainita Unesco ASPnet -lähettiläiden verkoston ja lähettiläsopiskelijoille suunnatun [oppaan](#) sekä Malli-YK-kokoukset nuorille, jotka ovat simulaatioita YK:n eri toimielinten kokouksista. Syksyn 2025 yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kansainvälisyyspäivien teema **Kasvava kansainvälisyys - muuttuva maailma lasten ja nuorten silmin** antoi odottaa tuoreita näkökulmia.

On tärkeää kuulla ja huomioida, mitä lapset ja nuoret ajattelevat eri ilmiöistä kuten kansainvälisyydestä. Halusimme samalla kuulla lasten ja nuorten ajatuksia siitä, miten he kuvittelevat tulevaisuuden.

2. Toteutus

Järjestimme neljä lasten ja nuorten kuulemista työpajoina. Olimme kiinnostuneita kuulemaan mitä mieltä lapset ja nuoret ovat kansainvälisyydestä nyt ja tulevaisuudessa sekä mitä he ajattelevat kielellisen ja kulttuurisen osaamisen merkityksestä. Työpajoihin osallistuivat erään alakoulun 5. luokka, yläkoulun 9. luokka ja kaksi lukioyhmää. Kaksi työpajaa toteutettiin lähitapahtumana ja kaksi etänä Teamsin välityksellä. Pajojen kesto oli 45–60 minuuttia. Niissä käytettiin interaktiivista Mentimeter-työkalua, jolla kysyttiin oppilaiden ja opiskelijoiden näkemyksiä. Menti-kyselyn kysymykset suunniteltiin yhteistyössä opettajien kanssa. Menti mahdollisti itsenäisen ja matalan kynnyksen vastaamisen. Joihinkin kysymyksiin vastattiin kuvin ja toisiin sanallisesti. Aiheista myös keskusteltiin ja niitä kommentoitiin ryhmissä. Oppilaat ja opiskelijat tulivat Helsingistä, Seinäjoelta, Vaasasta ja Tampereelta. Opetushallituksen asiantuntijat Nina Eskola, Sirpa Holmström tai Juuli Juntura fasilitoivat työpajoja. Käsittelimme tuloksia nimettömästi. Pajoihin osallistuneet saivat Opetushallitukselta todistukset.

Lämmin kiitos mukana olleille opettajille, oppilaille ja opiskelijoille!

3. Huomioita kansainvälisyydestä, kielistä ja kulttuureista

Työpajojen lämmittelykysymyksenä oli **”Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kansainvälisyys”**. Vastauksista muodostui sanapilvi. Alakoululaisilta pyydettiin myös emojiä kuvaamaan sanaa kansainvälisyys.

Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kansainvälisyys? Käytä pelkkiä emojiä

5. luokka, Helsinki

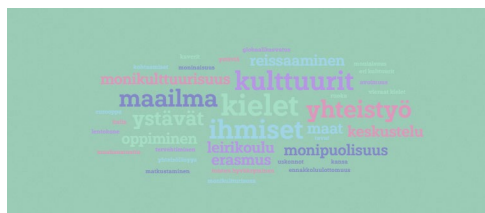
Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kansainvälisyys? Kirjoita sana per kohta

9. luokka, Seinäjoki

Lukio, Tampere

Lukio, Vaasa

Kysyimme oppilailta ja opiskelijoilta **”Oletko mielestäsi kansainvälinen?”**

Vastaukset olivat hyvin samansuuntaiset 9.-luokkalaisilla ja lukiolaisilla. Lukiolaisista 67 % koki itsensä kansainväliseksi, 9 % ei kokenut ja 24 % ei osannut sanoa. Yläkoululaisista 74 % koki itsensä kansainväliseksi ja 26 % ei osannut sanoa.

Ensimmäiset kysymykset olivat vaikeita monelle viidesluokkalaiselle. Emme määritelleet tai selittäneet aluksi, mitä kansainvälisyys tarkoittaa tai mitä tarkoitamme sillä tässä yhteydessä. Sanan selittäminen ainakin viidesluokkalaistalle olisi voinut olla tarpeen. Meille oli tärkeä havainto, että on hyvä huomioida erilaisista kielellisistä taustoista tulevat tällaisissa keskusteluissa, jotta

todellinen osallisuus toteutuu ja jokaisella on aito mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Viidesluokkalaisista 75 % ei osannut sanoa, ja 25 % koki itsensä kansainväliseksi.

Lapsia ja nuoria pyydettiin ottamaan kantaa väittämiin, joissa haettiin tilannekuvaa heidän arjestaan liittyen kieliin ja kulttuureihin. Jälleen 9.-luokkalaisten ja lukiolaisten vastaukset olivat samansuuntaiset. Keskiarvot heidän vastauksiinsa:

Meidän koulussa puhutaan monia eri kieliä

– asteikolla 1–5 vastausten keskiarvo **4**

Meidän koulussa on paljon nuoria eri kulttuureista

– asteikolla 1–5 vastausten keskiarvo **4**

Muitakin kieliä tarvitaan kuin englantia

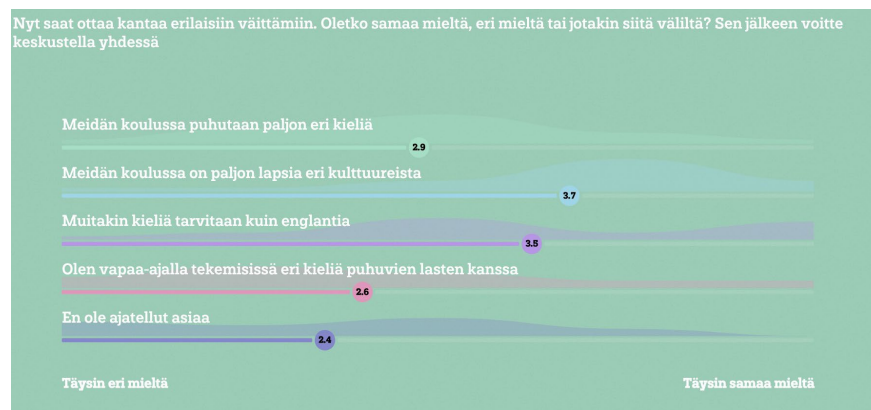
– asteikolla 1–5 vastausten keskiarvo **3,7**

Olen vapaa-ajallani tekemisissä eri kieliä puhuvien nuorten kanssa

–asteikolla 1–5 keskiarvo **2,7**

En ole ajatellut asiaa: asteikolla 1–5 keskiarvo **2,5**

Helsinkiläisen alakoulun 5. luokan vastaukset olivat seuraavat:

Meidän koulussa puhutaan: Arabiaa, persiaa, somaliaa, ranskaa.

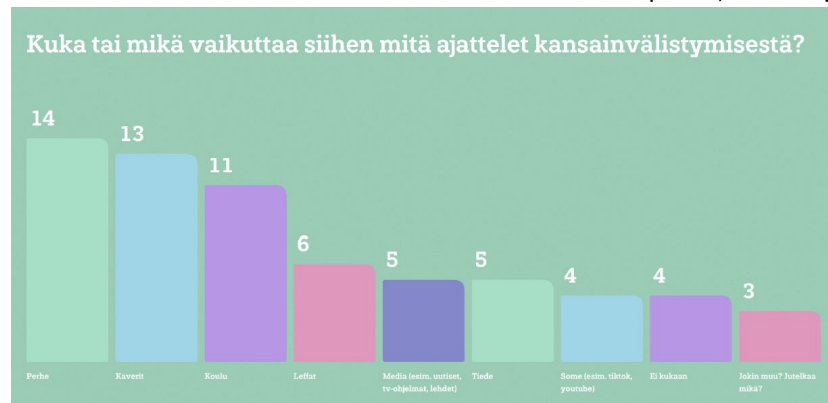
Olimme kiinnostuneita kuulemaan, kuka tai mikä vaikuttaa siihen, mitä lapset ja nuoret ajattelevat kansainvälisyydestä. Yläkoulun 9.-luokkalaisten ja lukio-
laisilla oli samansuuntaisia vastauksia. Alakoululaisten vastauksissa **perheen, kavereiden ja koulun** vaikutukset olivat suurimmat, kun taas yläkoululaisten ja lukiolaisilla **sosiaalinen media** ja **kaverit** olivat suuressa roolissa.

Yhteenlaskettuna yläkoulun ja lukioiden vastaukset:

Perhe: 48, **Kaverit: 59**, Koulu: 52, Leffat: 32, Media: 54, Tiede: 21, **Sosiaalinen media: 58**, Ei kukaan: 3, Jokin muu: 3

Alakoulun 5. luokan vastauksissa eniten vaikuttavat perhe, kaverit ja koulu:

Kysyimme lapsilta ja nuorilta, mitä he ajattelevat kielitaidoista ja eri kulttuureista. Jälleen 9.-luokkalaisten ja lukiolaisten vastaukset olivat samansuuntaisia. Vastausten keskiarvot olivat seuraavat:

Hyvä kielitaito on tärkeää elämässä – asteikolla 1–5 keskiarvo **4,5**

Olen kiinnostunut eri kielistä ja kulttuureista – asteikolla 1–5 keskiarvo **4**

Voi olla kansainvälinen vaikei puhu vieraita kieliä

– asteikolla 1–5 keskiarvo **3,7**

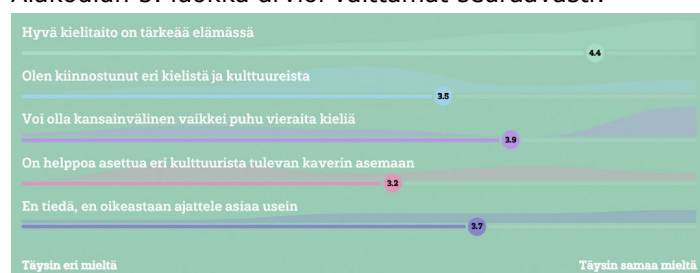
On helppoa asettua eri kulttuurista tulevan kaverin asemaan

– asteikolla 1–5 keskiarvo **2,8**

En tiedä, en oikeastaan ajattele asiaa usein – asteikolla 1–5 keskiarvo **1,8**

”Riippuu paljon siitä, kuinka lähellä eri kulttuuri on omaa kulttuuria. Jos se on lähellä, on helpompaa asettua.”

Alakoulun 5. luokka arvioi väittämät seuraavasti:

Kielitaitoa pidettiin hyvin tärkeänä, ja vastauksista välittyi kiinnostus kieliin ja kulttuureihin. Samalla vastattiin, että voi olla kansainvälinen vaikei puhu vieraita kieliä.

4. Tulevaisuudenkuvia

Pyysimme lapsia ja nuoria **hyppäämään tulevaisuuteen 10 vuoden päähän Suomeen**. Kysyimme, *keitä heidän ympärillään on, mitä kieliä puhutaan, millaisia ihmisiä siellä on sekä mitä muuta siellä on?*

Nostoja alakoulun 5. luokan vastauksista:

"Siellä on kivoja tyyppejä siellä puhutaan enemmän ruotsia enemmän eri kulttuureista tulevia ihmisiä siellä on myös parempaa kouluruokaa"

"Ympärilläni on perhe, lemmikki, ystävät, hyvä hallitus, ja ihmisiä eri kulttuureista. Puhutaan kaikkia eri kieliä"

"Jotain varmaan ihan samallaista mutta kaikki puhuu englantia"

"Nään ympärilläni kavereita ja perheen ja he puhuvat koiran kieltä"

"Varmaan AI:TA"

"W speed"

"Chat gpt"

Tulevaisuudessa Suomessa on varmaan paljon turismia ja kansainvälisyyttä, koska muitten maiden ilmasto huononee ilmastomuutoksen takia"

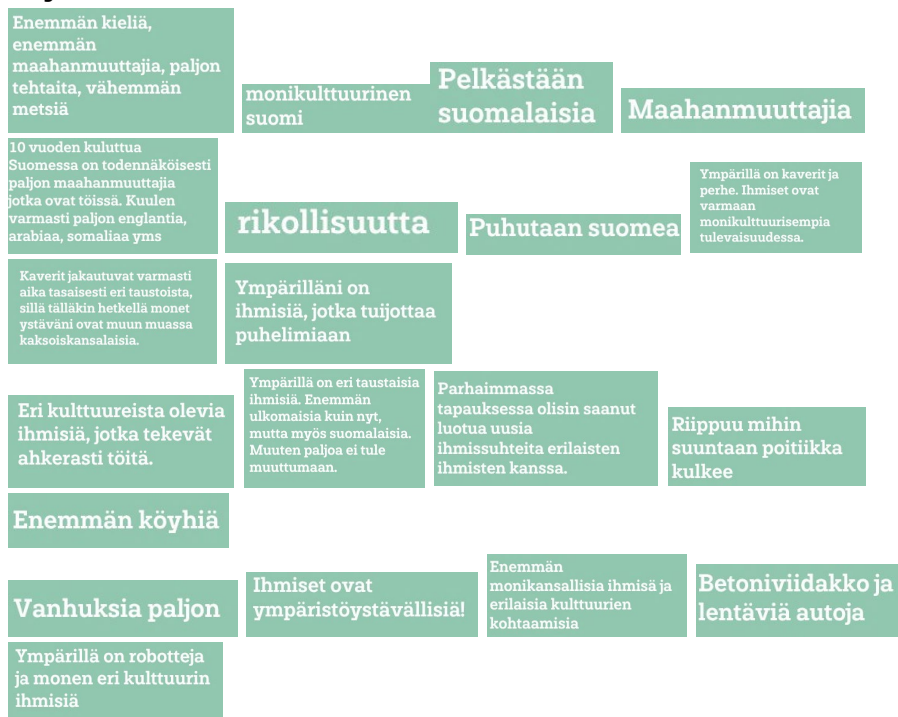
"Ympärilläni on monenlaisia ihmisiä ja kuuluu eniten Suomea jonkun verran ruotsia sekä monia muita kieliä"

Nostoja

9. luokan ja lukiolaisten vastauksista:

"Enemmän kieliä, enemmän maahanmuuttajia, paljon tehtaita, vähemmän metsiä"

"monikulttuurinen suomi"

"Pelkästään suomalaisia"

"Maahanmuuttajia"

"10 vuoden kuluttua Suomessa on todennäköisesti paljon maahanmuuttajia jotka ovat töissä. Kuulen varmasti paljon englantia, arabiaa, somaliaa yms."

"rikollisuutta"

"Puhutaan suomea"

"Ympäriälläni on kaverit ja perhe. Ihmiset ovat varmaan monikulttuurisempia tulevaisuudessa."

"Kaverit jakautuvat varmasti aika tasaisesti eri taustoista, sillä tälläkin hetkellä monet ystäväni ovat muun muassa kaksoiskansalaisia"

"Ympäriälläni on ihmisiä, jotka tuijottaa puhelimiaan"

"Parhaimmassa tapauksessa olisin saanut luotua uusia ihmissuhteita erilaisten ihmisten kanssa."

"Riippuu mihin suuntaan politiikka kulkee"

"Enemmän köyhiä"

"Vanhuksia paljon"

"Ihmiset ovat ympäristöystävällisiä"

"Enemmän monikansallisia ihmisiä ja erilaisia kulttuurien kohtaamisia"

"Betoniviidakko ja lentäviä autoja"

"Ympäriällä on robotteja ja monen eri kulttuurin ihmisiä"

Olimme myös kiinnostuneita siitä mitä he toivovat tapahtuvan tulevaisuudessa. Pyysimme heitä kuvittelemaan tulevaisuuden 10 vuoden päästä ja kerrtoon, millaisia asioita he toivovat tapahtuvan tulevaisuudessa.

Nostoja alakoulun 5. luokan vastauksista:

"Että kaikki ei ole taken over by AI"

"Eläimiä hoidetaan paremmin"

"W speed"

"67"

"Että on automaattisesti ruokaa tekevä sohva."

"Haluaisin että Suomen taloudentilanne paranisi ja ei olisi enää ollenkaan rasismia ja hyljintää"

"Tahtoisin parempaa kouluruokaa sekä että turkistarhaukset lopetettaisiin"

"Toivon että siellä on enemmän monimuotoisuutta, kuten vähemmistöjä. Toivoin myös että ihmisiä arvostettaisiin omina itsinään"

Että kaikki ei ole taken
over by AI

Eläimiä hoidetaan
paremmin

W speed

67

Että on automaattisesti
ruokaa tekevä sohva.

Haluaisin että Suomen
taloudentilanne paranisi
ja ei olisi enään ollenkaan
rasismia tai hyljintää

Tahtoisin parempaa
kouluruokaa sekä että
turkistarhaukset
lopetettaisiin

Toivon että siellä on
enemmän
monimuotoisuutta, kuten
vähemmistöjä. Toivoin
myös että ihmisiä
arvostettaisiin omina
itsinään

Nostoja 9. luokan ja lukiolaisten vastauksista:

"Toivoin että ihmiset oppisivat eri kulttuureista ja ihmisistä"

"Transut ja turrit pois"

"Paljon rahaa"

"Vähemmän maahanmuuttajia"

"Suomi suomalaisille"

"Rasismi vähenisi"

"tasa-arvoa"

"Toivon, että Suomi olisi paljon vähemmän rasistinen ja turvallisempi maa naisille"

"Toivon, että Suomen luonto voi hyvin ja suomalaiset lisääntyvät. Toivon myös työtä ja kestävämpiä kulutustapoja ja vähemmän rasismia"

"Ihmiset alkavat kunnioittamaan toisiaan enemmän"

"Rahaa"

"Monikansallisempi Suomi"

"Että rikollisuus lisäännä"

"Suomen talous kasvuun"

"Hyvinvointiyhteiskunta säilyy"

"Toivon että suomen kieli ei katoa"
"Parempi politiikka"
"Vähemmän vihaa"
"Toivon monimuotoisuuden kasvavan ja kulttuurien välisten kiistojen ratkaisusta"
"Parempi hallitus"
"Palestiina on tunnustettu omana maana"
"Toivon rauhaa vähintäänkin siinä merkityksessä, että valtioiden välinen yhteistyö on toimivaa. Toivon sitä, että ihmisillä menee yleisesti paremmin ja Suomi lähtee nousuun"
"Paljon töitä"
"Ystävällisiä ihmisiä"
"Suomen velkaantuminen on saatu kääntymään ja suomen kielen asema ei katoa"
"Polarisaation vähentymistä"
"Parempi työllisyys"
"Ei tekoälyä"
"AI:n täystuho"
"Ympäristöystävällisempiä keinoja"
"Toivon monikulttuurisuutta, mutta Suomen oma kulttuuri säilyisi kaiken alla"
"Rauhaa ja puhdas ympäristö. Suomenkieli ei katoa."

Paljon töitä		Ystävällisiä ihmisiä		Suomen velkaantuminen on saatu kääntymään ja suomen kielen asema ei katoa	Polarisaation vähentymistä.
parempi työllisyys		Ei tekoälyä		AI:n täystuho	ympäristöystävällisempiä keinoja
Toivon monikulttuurisuutta, mutta Suomen oma kulttuuri säilyisi kaiken alla		Rauhaa ja puhdas ympäristö. Suomenkieli ei katoa.			

Yhteiskunnallinen keskustelu heijastuu myös nuorten, erityisesti yläkoululaisten ja lukiolaisten vastauksissa. Vastauksissa on havaittavissa myös näkemysten erkaantumista.

Opiskelu ja työskentely ulkomailla kiinnostaa valtaosaa, joskin alakoululaisista noin puolet eivät osanneet sanoa kiinnostaako. Tämä on ymmärrettävää, koska opiskelu ja työskentely voi heidän näkökulmastaan tuntua vielä kaukaiselta

"Isompi palkka, pienemmät verot. Ei kehä3 sisäpuolelle, ennemmin ulkomaille kuin Helsinkiin."

5. Pohdintaa kansainvälisyydestä

Kysyimme myös mihin he kokevat kuuluvansa tällä maapallolla. Suurin osa vastasi olevansa suomalainen, mutta lähes yhtä monta koki itsensä eurooppalaiseksi. Vastaukset 9.-luokkalaisilla ja lukiolaisilla olivat jälleen samansuuntaiset.

Yläkoulun ja lukioiden vastauksen yhteen laskettuna: Kuulun omaan kotikaupunkiini: **45**, Olen suomalainen: **60**, Koen itseni eurooppalaiseksi: **52**, Kuulun kahteen tai useampaan maahan: **9**, Olen maailmankansalainen: **23**, Mihin muuhun: **3**

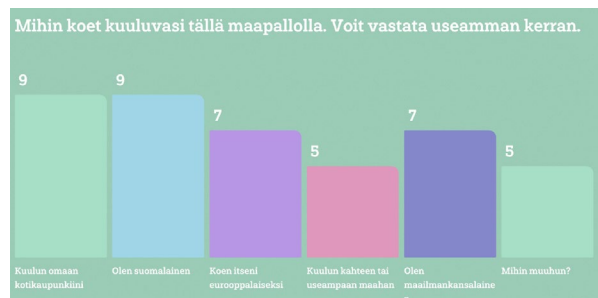
"Vielä enemmän kuin eurooppalainen koen olevani pohjoismaalainen. Keski-Euroopassa on vähän eri meininki kuin pohjoismaissa, pohjoismaihin helppo samaistua, olemme myös osa Eurooppaa."

"Vahva Eurooppa – Yhdysvallat vastakkainasettelu. Miten Eurooppa pärjää, kulttuurierot ovat suurempia, kuitenkin ollaan samassa lielessä kaikki Euroopan maat."

"Euraasian mantereelle."

5. luokan vastaukset:

Lukiolaisilta kysyttiin, kokivatko he kansainvälisyyden merkityksen muuttuneen viime vuosina. Lähes kaikki vastasivat "kyllä". Muutamia nostoja keskusteluista:

"Kansainvälisyys on enemmän arkipäivää. Toisaalta kriittiset äänenpainot kansainvälisyyttä kohtaan ovat lisääntyneet."

"On paljon helpompi jutella kaikille ympäri maailmaa."

"Media ja sitä kautta pystyy pitämään yhteyttä. Tavaroita tulee ympäri maailmaa."

"On muuttunut useammankin kerran viimeisen viiden vuoden aikaan. Korona muutti, rajat menivät kiinni ja kansainvälisyys meni netin välityksellä. Nyt kun korona on laantunut, nyt tavataan myös fyysisesti."

"Maahanmuutto lisääntyy, sen myötä kansainvälisyys lisääntyy kanssa."

"Tarve kansainvälisyydelle on lisääntynyt, vaikka valtiot ovat kääntyneet myös sisäänpäin, esim. Yhdysvallat. Esim. Venäjän tilanne."

"Inhimillinen kansainvälisyys – se on muuttunut, ei voi luottaa siihen, että talous sitoo meidän yhteen vaan tarvitaan muita arvoja."

"Tuntuu siltä, että poliittisten tilanteiden kannalta, kaikki uutiset tuntuvat läheisemmiltä. Toisaalta voi olla iän asia, nuorempana ei kiinnostanut nämä asiat."

"Varmasti on muuttunut. Trumpin toinen kausi vaikuttaa."

"Politiikan kansanmielisyys vaikuttaa."

Lukiolaisilta kysyttiin, miten muuttaisit tai vahvistaisit nykyistä kansainvälistä toimintaa lukiossasi ja laajemmin yhteiskunnassa. Alla otteita vastauksista:

"Vahvistaisin maiden välisiä suhteita niin ettei sotilaallisia konflikteja enää tarvittaisi"

"Politiikan keinoin. Lisäämällä yhteistyötä ulkomaisten instituutioiden kanssa"

"Järjestettäisiin rennompia tapahtumia"

"Se tuotaisiin tavallisemmaksi osaksi arkea eikä jotenkin korostettaisi sitä että on me ja kansainvälisyys erikseen. Ei ainakaan leikata valinnaisten kielten opetuksesta!!"

"Köyhien valtioiden tukeminen"

"Tietämystä eri kulttuureista ja niiden tavoista pitäisi lisätä, jotta ennakkoluulot vähenisivät."

"Helpommin saavutettavaksi vähävaraisille"

"Ottaisin eri taustaisia ihmisiä mukaan vaikuttamaan asioihin!"

"Enemmän yhteistyötä kaukaisempiin maihin"

"Kieltäisin turistien tinkimisen asioiden hinnoista, koska ihmiset menevät köyhempiin maihin ja ottaa hyötyä lokaaleista. Jos menet maahan niin sinun pitäisi käyttää rahaa siellä ja auttaa sitä maata kasvaa"

Vahvistaisin maiden välisiä suhteita niin ettei sotilaallisia konflikteja enää tarvittaisi

Politiikan keinoin. Lisäämällä yhteistyötä ulkomaalaisten instituutioiden kanssa

Järjestettäisiin rennompia tapahtumia

Se tuotaisiin tavallisemmaksi osaksi arkea eikä jotenkin korostettaisi sitä että on me ja kansainvälisyys erikseen. Ei ainakaan leikata valinnaisten kielten opetuksesta!!

Köyhien valtioiden tukeminen

6. Palaute ja kokemukset kuulemisista

Pyysimme kuulemisista palautetta oppilailta ja opiskelijoilta. Keskiarvo työpajoista oli varsin positiivinen. Kysymykset ja keskiarvo neljän työpajan vastauksista (1= täysin eri mieltä, 5 täysin samaa mieltä):

Kysymyksiin oli helppo vastata: 4,2

Työpajaa oli helppo seurata: 4,6

Työpaja oli kiva kokemus: 4,2

Voisin osallistua uudestaan tällaiseen työpajaan: 4,1

Oli kivaa kun mielipidettäni kysyttiin: 4

Kuulemisten järjestäminen oli antoisaa, koska kuulimme suoraan lapsilta ja nuorilta heidän ajatuksiaan kansainvälisyydestä ja tulevaisuudenkuvista. Kokemus vahvisti käsitystämme siitä, miten tärkeää on yhdessä lasten ja nuorten kanssa pohtia ilmiöitä, tässä tapauksessa kansainvälisyyttä.

Liite: Mentimeter-työkalun kysymykset

Kysymykset ala- ja yläkouluille:

1. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kansainvälisyys? Käytä pelkkiä emojiä
2. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kansainvälisyys? Kirjoita sana per kohta
3. Oletko mielestäsi kansainvälinen?
4. Nyt saat ottaa kantaa erilaisiin väittämiin. Oletko samaa mieltä, eri mieltä tai jotakin siitä väliltä? Sen jälkeen voitte keskustella yhdessä
 - meidän koulussa puhutaan paljon eri kieliä
 - meidän koulussa on paljon lapsia eri kulttuureista
 - muitakin kieliä tarvitaan kuin englantia
 - olen vapaa-ajallani tekemisissä eri kieliä puhuvien lasten kanssa
 - en ole ajatellut asiaa
5. Kuka tai mikä vaikuttaa siihen mitä ajattelet kansainvälistymisestä?

Perhe, kaverit, koulu, leffat, media, tiede, some, ei kukaan, jokin muu? Jutelkaa mikä

6. Mitä ajattelet kielitaidosta ja eri kulttuureista? Ota kantaa erilaisiin väittämiin
Oletko samaa mieltä, eri mieltä tai jotakin siitä väliltä?
 - hyvä kielitaito on tärkeää elämässä
 - olen kiinnostunut eri kielistä ja kulttuureista
 - voi olla kansainvälinen vaikkei puhu vieraita kieliä
 - on helppoa asettua eri kulttuureista tulevan kaverin asemaan
 - en tiedä, en oikeastaan ajattele asiaa usein
7. Hyppää tulevaisuuteen 10 vuoden päähän Suomeen! Keitä siellä ympärilläsi on? Mitä kieliä puhutaan? Millaisia ihmisiä siellä on? Mitä muuta siellä on?
8. Hyppää tulevaisuuteen 10 vuoden päähän Suomeen! Millaisia asioita toivot tapahtuvan tulevaisuudessa?
9. Haluan joskus opiskella ulkomailla. Valitse 👍 👎 🤔
10. Haluan joskus työskennellä ulkomailla. Valitse 👍 👎 🤔
11. Mihin koet kuuluvasi tällä maapallolla. Voit vastata useamman kerran.
 - Kuulun omaan kotikaupunkiini
 - Olen suomalainen
 - Koen itseni eurooppalaiseksi
 - Kuulun kahteen tai useampaan maahan
 - Olen maailmankansalainen
 - Mihin muuhun?
12. Kiitos tosi paljon, että kerroit meille mielipiteesi työpajassa. Miten meillä meni?
Anna vielä palautetta lopuksi.

Kysymyksiin oli helppo vastata, työpajaa oli helppo seurata, työpaja oli kiva kokemus, voisi osallistua uudestaan tällaiseen työpajaan, oli kiva, kun mielipidettäni kysyttiin

Kysymykset lukioille:

13. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kansainvälisyys? Kirjoita sana per kohta
14. Oletko mielestäsi kansainvälinen?
15. Nyt saat ottaa kantaa erilaisiin väittämiin. Oletko samaa mieltä, eri mieltä tai jotakin siitä väliltä? Sen jälkeen voitte keskustella yhdessä
 - lukiossamme puhutaan paljon eri kieliä
 - lukiossamme on paljon nuoria eri kulttuureista
 - muitakin kieliä tarvitaan kuin englantia
 - olen vapaa-ajallani tekemisissä eri kieliä puhuvien nuorten kanssa
 - en ole ajatellut asiaa
16. Kuka tai mikä vaikuttaa siihen mitä ajattelet kansainvälistymisestä?

Perhe, kaverit, koulu, leffat, media, tiede, some, ei kukaan, jokin muu? Jutelkaa mikä

17. Mitä ajattelet kielitaidosta ja eri kulttuureista? Ota kantaa erilaisiin väittämiin
Oletko samaa mieltä, eri mieltä tai jotakin siitä väliltä?
 - hyvä kielitaito on tärkeää elämässä
 - olen kiinnostunut eri kielistä ja kulttuureista

- voi olla kansainvälinen vaikkei puhu vieraita kieliä
- on helppoa asettua eri kulttuureista tulevan kaverin asemaan
- en tiedä, en oikeastaan ajattele asiaa usein

18. Hyppää tulevaisuuteen 10 vuoden päähän Suomeen! Keitä siellä ympärilläsi on? Millaisia ihmisiä siellä on? Mitä muuta siellä on?
19. Hyppää tulevaisuuteen 10 vuoden päähän Suomeen! Millaisia asioita toivot tapahtuvan tulevaisuudessa?
20. Haluan joskus opiskella ulkomailla. Valitse 👍 🗣️ 🤔
21. Haluan joskus työskennellä ulkomailla. Valitse 👍 🗣️ 🤔
22. Mihin koet kuuluvasi tällä maapallolla. Voit vastata useamman kerran.
 - Kuulun omaan kotikaupunkiini
 - Olen suomalainen
 - Koen itseni eurooppalaiseksi
 - Kuulun kahteen tai useampaan maahan
 - Olen maailmankansalainen
 - Mihin muuhun?
23. Koetko, että kansainvälisyyden merkitys on muuttunut viime vuosina? kyllä, ei, en osaa sanoa. Keskustelkaa millä tavoin?
24. Miten muuttaisit tai vahvistaisit nykyistä kansainvälistä yhteistyötä?
25. Kannustetaanko nuoria kansainväliseen toimintaan? Kyllä, ei, en osaa sanoa. Voitte keskustella aiheesta.
26. Mitä voi oppia, kun tekee kansainvälistä yhteistyötä? sanapilvi
27. Missä näitä taitoja voi oppia? sanapilvi
28. Kiitos tosi paljon, että kerroit meille mielipiteesi työpajassa. Miten meillä meni? Anna vielä palautetta lopuksi.

Kysymyksiin oli helppo vastata, työpajaa oli helppo seurata, työpaja oli kiva kokemus, voisi osallistua uudestaan tällaiseen työpajaan, oli kiva, kun mielipidettäni kysyttiin